

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА ОБРАЗОВАЊЕ РОМА У ОПШТИНИ СРБОБРАН,
2010 – 2013.

Општина Србобран,
јун 2010. године

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010-2013.

Са циљем унапређивања положаја Рома у општини Србобран, а у складу са препорукама Владе Републике Србије датим у Стратегији за унапређивање положаја Рома у Републици Србији, Локална самоуправа општине Србобран је у децембру 2009. године покренула процес израде Локалног акционог плана за образовање Рома.

У складу са проактивном политиком локалне самоуправе према ромској националној заједници, а на иницијативу председника општине Србобран, на основу члана 46. Закона о локалној самоуправи, члана 59. Статута Општине Србобран, члана 2. и 38. Одлуке о Општинском већу и члана 66. став 1. Пословника Општинског већа Општине Србобран, Општинско веће је на 10. седници одржаној 4.12.2009. године донело одлуку под бројем 90-1/2009-III о покретању процеса израде Локалног акционог плана за образовање Рома општине Србобран. На основу наведене одлуке, Председник Општине Србобран именовано је координатора за процес израде локалног акционог плана за образовање Рома општине Србобран и формирана је Радна група коју су чинили представници основних школа, предшколске установе, Центра за социјални рад, ромске невладине организације и локалне самоуправе.

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран за период од 2010. до 2013. године (ЛАП) представља документ који је, у партнерству са CARE International Srbija и Удружењем ромских студената, урадила Радна група, а носилац процеса израде ЛАП била је општина Србобран.

Најважније претпоставке за спровођење ЛАП чине доследно спровођење Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији, Стратегије за смањење сиромаштва, Јединственог акционог плана за унапређивање образовања Рома у Србији, Закона о основама система образовања и васпитања, као и локалне стратегије и акциони планови.

Општи циљ *Локалног акционог плана за образовање Рома у општини Србобран* је унапређење образовног статуса Рома у Србобрану до 2013. године.

Овај документ дефинише правце деловања општине Србобран у области унапређења образовног статуса Рома, конкретне мере и активности којима би се побољшао садашњи неповољан положај Рома, као и јасне механизме помоћу којих се може пратити остваривање циљева. ЛАП је заснован на анализи стања положаја Рома у општини Србобран која је сачињена у оквиру Радне групе на основу прикупљених података кроз Упитник и фокус групе са представницима владиних и невладиних институција и организација у општини Србобран, представницима ромских удружења као и са ромском децом и родитељима. ЛАП се ослања на постојеће стратегије и акционе планове у Републици Србији, Аутономној Покрајини Војводини и општини Србобран које се односе на образовање и побољшање положаја Рома, као и на важне међународне конвенције и декларације.

Процес израде нацрта ЛАП-а за образовање Рома у Србобрану трајао је у периоду од децембра 2009. године до јуна 2010. године у оквиру пројекта „Оснаживање и интеграција Рома у Војводини“, који имплементира организација CARE International NRW, канцеларија у Београду у сарадњи са локалном партнерском организацијом Удружење ромских студената из Новог Сада. Пројекат је финансиран од стране Европске Комисије и CARE Немачке-Луксембург.

Општина Србобран организовала је 9. јуна 2010. године Јавну расправу поводом *Локалног акционог плана за образовање Рома у општини Србобран* са циљем представљања ЛАП и прикупљања предлога и коментара за измене и допуне ЛАП. Коментаре и предлоге са јавне расправе Радна група је размотрила и интегрисала у завршну верзију *Локалног акционог плана за образовање Рома у општини Србобран*.

ЛАП је подржан од стране Канцеларије за инклузију Рома Извршног већа Аутономне Покрајине Војводине.

Локални акциони план за образовање Рома општине Србобран односи се на период од септембра 2010. до августа 2013. године.

Чланови Радне групе за израду Локалног акционог плана:

Сава Пивнички, Координатор Радне групе

Гордана Ранков, шеф одељења за јавне службе, управу и заједничке послове ОУ Србобран

Гроздана Пецарски, васпитач у ПУ „Радост“

Виолета Пивнички, психолог у ОШ „Вук Караџић“

**Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран,
2010-2013.**

Боса Радованов, педагог у ОШ „Вук Караџић“

Маја Орњаков, професор разредне наставе у ОШ „Вук Караџић“

Љиљана Каурин, педагог у Гимназији „Светозар Милетић“

Бисерка Веселиновић, Директорка центра за социјални рад општине Србобран

Славко Димић, председник НВО „КУД Ром“

Јаница Димић, чланица НВО „КУД Ром“

Ненад Владисављевић, председник НВО „Удружење ромских студената“, Нови Сад

Бранка Кресоја, Стручна консултанткиња за израду ЛАП, CARE International Srbija

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010 - 2013. садржи следећа поглавља:

- I Полазне основе – садржи кратак приказ међународних докумената и домаћих стратешких докумената као претпоставки за спровођење ЛАП;
- II Општи подаци о општини Србобран – приказ основних података о општини;
- III Анализа положаја Рома у општини Србобран – кратак опис стања у области образовања, становања, запошљавања, као и преглед основних проблема и препрека у образовању Рома у општини Србобран;
- IV Приоритете, циљеве, мере и активности ЛАП;
- V Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010 – 2013. – оперативни део документа којим се предвиђа реализација ЛАП.

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010-2013.

УВОД

Влада Републике Србије је у априлу 2009. године усвојила *Стратегију за унапређивање положаја Рома у Републици Србији*, која поставља основе за унапређивање положаја Рома, смањење разлике између ромске популације и осталог становништва, као и идентификовање и примену мера афирмативне акције, нарочито у областима образовања, здравствене заштите, запошљавања и становања. Посебна пажња посвећена је и смањењу сиромаштва, сузбијању дискриминације и побољшању положаја жена, а као основни принцип истакнуто је „укључивање представника ромских заједница у све процесе“.

Када је у питању образовање Рома, Влада Републике Србије је, приступајући „Декади инклузије Рома 2005–2015“, 2005. године усвојила и *Јединствени акциони план за унапређивање образовања Рома у Србији*.

За област образовања, у *Стратегији за унапређивање положаја Рома у Републици Србији*, као приоритети су истакнути:

- Правовремено и ефикасно укључивање ромске деце у предшколско и основно образовање и
- Повећање броја Рома са средњим и високим образовањем.

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран 2010 – 2013, као стратешки документ општине Србобран доноси се са циљем унапређивања положаја Рома у општини, те унапређења процеса интеграције Рома. Један од суштинских предуслова за унапређивање положаја Рома, управо је побољшање образовног статуса, односно образовање припадника ромске националне заједнице један од основних предуслова за интеграцију Рома у ширу друштвену заједницу. Овај документ треба да дефинише правце деловања општине Србобран у области унапређења образовног статуса Рома, као и јасне механизме помоћу којих се може пратити реализација мера које треба да допринесу остварењу овог циља.

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

Република Србија је потписивањем **Декларације о Декади Рома** у Софији 02. фебруара 2005. године, изразила своју принципијелну опредељеност према спровођењу мера за унапређење положаја Рома од 2005-2015. године, где је област образовања Рома дефинисана као једна од 4 приоритете.

Такође, у процесу придруживања заједници европских народа чија су начела израђена у **Националној стратегији земље за приступање Европској унији** „одлучније и ефикасније мере ради побољшања положаја Рома“ ће се предузимати ради досезања „одговарајућих стандарда у области становања, здравља, запошљавања, социјалне помоћи и образовања Рома.“

Специфични циљеви које ЛАПОР-а поставља наслањају се и на друге стратешке документе земље и то:

- **Стратегију за смањење сиромаштва Републике Србије**, која кроз свој целокупан текст препознаје Роме као једну од најсиромашнијих категорија становништва, те подизање нивоа образовања Рома игра кључну улогу у борби против сиромаштва.
- **Национални план за децу у Републици Србији**, који у оквиру свог стратешког циља 3 на страни 38 предвиђа „посебне мере за упис, смањење осипања и повећање процента деце која завршавају школу из ромске националности“

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010-2013.

- **Националну стратегију за младе Републике Србије**, у којој се истиче: „Млади Роми упадљиво су мање обухваћени на свим нивоима школовања од њихових вршњака у општој популацији“ (стр 14), стога као један од основних стратешких циљева стратегија себи задаје: „Обезбеђивати остваривање права на једнаке шансе свих младих у друштву, а посебно младих који живе у тешким условима“(стр 6)

Свој легислативни оквир ЛАПОР налази у

- Универзалној декларацијом о правима човека Уједињених нација,
- Оквирној конвенцији за заштиту права националних мањина Савета Европе,
- Препоруци Парламентарне скупштине Савета европе бр. (2000)4 I образовању Рома у Европи
- Уставу Републике Србије,
- Закону о основама система образовања и васпитања РС,
- Закону о основним школама,
- Законом о средњим школама.

Активности намењене увођењу асистената за образовање Рома у настави из овог акционог плана утемељене су у члану 117 **Закона о основама система образовања Републике Србије** који предвиђа педагошке асистенте у предшколском и основном образовању.

Генерално све мере из овог акционог плана које имају карактер тзв „афирмативних мера“ односно „позитивне дискриминације“ своје легислативно утемељене имају у члану 3 **Повеље о људским и мањинским правима** која истиче „дозвољено је привремено увођење посебних мера које су неопходне за остварење равноправности, потребне заштите и напретка за лица или групе лица која се налазе у неједнаком положају“, и у члану 16 **Закона о забрани дискриминације**.

II ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ

Захваљујући централном положају у Бачкој и Војводини, те значајним саобраћајницама које тангирају или пресецају њен простор, општина Србобран има стратешки оптималан географски положај и добре комуникацијске везе са суседним општинама (Бечеј, Врбас, Темерин, Жабал, Мали Иђош), као и са најразвијенијим центрима у окружењу (Нови Сад, Суботица, Бечеј, Врбас). У самом центру општине укрштају се интернационални пут који повезује Средњу и Јужну Европу и државни пут који повезује Подунавље са Потисјем.

Кроз општину Србобран пролази канал ДТД, који обезбеђује комуникацију са насељима уз овај канал у Војводини, а заједно са њима укључење у све водне токове и комуникације Војводине са окружењем. Поред овог водотока кроз нашу општину протиче и река Криваја. Просторне и саобраћајне везе између насеља у општини такође су добре, а остварују се преко једне општинске саобраћајнице Србобран-Турија-Надаљ.

По попису становништва из 2002. године општина Србобран има 17.855 становника, од којих је српске националности 67%, мађарске националности 21,95% и осталих 11,05%.

**Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран,
2010-2013.**

пол						Старосна структура					
	укупно	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
м	8610	474	499	593	624	583	535	554	613	684	762
ж	9245	431	528	575	633	600	507	575	599	639	693
збир	17855	905	1027	1168	1257	1183	1042	1129	1212	1323	1455
пол						Старосна структура					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95>	епозн.
м	614	462	473	437	351	218	80	30	10	0	14
ж	611	500	590	584	525	357	186	65	23	8	16
збир	1225	962	1063	1021	876	575	266	95	33	8	30

Табела старосне структуре становништва према попису из 2002. године указује да је 3 937 становника односно 22,05% популације преко 60 година. Деце и омладине до 19 година има 4 357 што чини 24,40% популације општине Србобран.

Општина Србобран има развијену мрежу друштвених институција. Постоје све службе које омогућавају задовољење свакодневних потреба грађана, од образовних институција, институција социјалне и здравствене заштите, комуналног предузећа, до установа културе, информисања, спортских клубова и удружења грађана.

Предшколска установа Радост ради у 9 објеката у сва три насељена места, Турија и Надаљ имају по један објекат док су 7 објеката распоређени у општинском центру.

Основно образовање и васпитање одвија се у четири основне школе у сва три насељена места. У Србобрану раде две основне школе „Вук Караџић“ и „Јован Јовановић Змај“. Основна школа „Јован Јовановић Змај“ изводи наставу на српском и мађарском језику. У Турији ради ОШ „Петар Драпшин“, а у Надаљу ОШ „Жарко Зрењанин-Уча“.

Средњошколско образовање одвија се у Гимназији општег типа „Светозар Милетић“ у Србобрану.

И поред низа компаративних предности, привреда општине је у релативној стагнацији. Друштвена превирања настала у последњој деценији двадесетог века, упоредо са престанком рада Елана, основног покретача привреде наше средине, рефлектовала су се на живот свих грађана општине. Значајан број незапослених и ниска примања радника утицала су на пад животног стандарда. Од 2000. године и наша општина креће путем опоравка, иако је тај процес релативно спор и са собом носи низ проблема.

Ослањајући се на расположиве ресурсе и крећући се у домену расположивих законских регулатива, локална управа предузима стимулативне мере за унапређење живота грађана. Узимајући у обзир богату пољопривредну традицију и чињеницу да је изразито пољопривредна општина, стратешко је опредељење креирање стабилне и развојне привредне структуре и формирање агроиндустријског комплекса који ће бити везан првенствено за локално сировинско залеђе.

Општина Србобран је мултиетничка заједница у којој равноправно живе и раде представници различитих националних заједница. Захваљујући свом географском положају, плодном земљишту и богатој традицији у пољопривредној производњи, богатој историји, мултиетничкој и мултикултуралној традицији, сматрамо да ресурси наше општине у значајној мери превазилазе њена ограничења, те да у нашој средини живе грађани спремни и способни да помогну и учине своју средину лепшом, богатијом и пријатнијом за живот.

III АНАЛИЗА ПОЛОЖАЈА РОМА У ОПШТИНИ СРБОБРАН

Подаци неопходни за анализу стања прикупљени су кроз Упитник¹ и фокус групе² које су спроведене са представницима владиних и невладиних институција и организација у општини Србобран, представницима ромских удружења као и самих Рома (у фокус групама учествовали су ромски ученици основних школа из сва три насељена места у општини, ромска деца која су напустила школовање и родитељи ромске деце).

Подаци који следе дају увид у тренутно стање када су је у питању положај Рома у општини Србобран, као и проблеме и препреке са којима се Роми суочавају када је у питању образовање.

Демографски подаци

По последњем попису из 2002. године у општини Србобран живи 361 Рома, што чини 2,02% укупног становништва у општини. Узимајући у обзир чињеницу да је ово број само оних житеља општине Србобран који су се изјаснили као припадници ромске националне заједнице закључује се да је Рома знатно више. Према подацима НВО „КУД Ром“ број Рома који живе у општини Србобран је око 550, од којих у Србобрану живи око 400 Рома, у Надаљу око 130, а у Турији око 20 Рома.

Не постоје званични подаци о томе да ли у општини живе избегла и интерно расељена лица ромске националности, али према подацима „КУД Ром“, у општини живе две породице ромске националности које су интерно расељена лица.

Локална самоуправа и програми намењени Ромима

Опредељење и циљ локалне самоуправе усмерени су ка развијању грађанског друштва и стварању услова и једнаких шанси за све грађане општине Србобран. Настоји се да у свим културним, едукативним и образовним програмима равноправно узму учешће и Роми, јер је то најбољи начин инклузије и развијања осећаја припадности. Локална самоуправа са посебним сензибилитетом прати укљученост Рома и настоји да Роми добију поруку прихватања и значаја. Посебни програми намењени првенствено Ромима негују се у сферама свих области јавног живота: образовању, информисању, социјалној заштити, здравству, култури и запошљавању. Основа свих до сада реализованих програма било је утврђивање нивоа потреба, као и могућности коришћења постојећих услуга у свакој области.

У оквиру организовања локалних јавних радова активно су учествовали и Роми. У области унапређења положаја Рома, општина Србобран је финансирала пројекат „КУД РОМ“, који је имао за циљ уређење и преуређивање Србобрана кроз јавне акције, као и промоцију активног учешћа Рома у јавном животу општине – на пројекту је у трајању од 3 месеца било ангажовано 11 Рома.

Реализовани су и пројекти за унапређење здравља Рома, као и терапија, превенција и рехабилитација здравља уста и зуба. Пројекат је спроведен под покровитељством Министарства здравља у сарадњи са Домом здравља Др „Ђорђе Бастић“ Србобран и КУД Ром.

¹ Упитник за прикупљање података за израду Локалног акционог плана за образовање Рома у општини Србобран попуњавали су чланови Радне групе уз консултовање одговарајућих институција, организација и појединаца у општини.

² У четири фокус групе учествовало је укупно 77 лица. Од 77 учесника, 65 је било ромске националности (41 дете - 22 дечака и 19 девојчица и 24 родитеља - 5 мушкараца и 19 жена). Преосталих 12 учесника су представници институција и организација у Србобрану (3 мушкараца и 9 жена). Фокус групе реализоване су у периоду од 11 - 16.03.2010. године.

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010-2013.

Континуирано се организују акције уређивања и преуређивања животног простора ромског насеља чиме се подиже ниво здравствене заштите и еколошке свести.

Најзначајнији културни пројекат је традиционална ромска манифестација “Циганске ватре”. Окосница манифестације су сусрети ромских културно-уметничких друштава уз презентацију културног стваралаштва. Програмом манифестације, која обухвата пре свега Роме широм Војводине и Србије, презентује се фолклорно и музичко стваралаштво, књижевна и ликовна култура, изложба старих традиционалних заната, као и округли сто “Култура и образовање Рома”. Манифестација садржи и културно забавни програм. Сваке године бира се Кнез манифестације, најлепша учесница, најбољи играчки пар у „циганској чарлами“, најлепша ношња, најатрактивнија колска запрега као симбол путујућих черги као и најбољи котлић. Програм симболично почиње паљењем ватре. Манифестација је утемељена 1996. године, с циљем да и преко овог вида деловања допринесе развоју и унапређењу положаја ромске заједнице, бољем угледу и положају Рома у друштву, упознавању и умрежавању са ромским организацијама. „Циганске ватре“ са правом носе епитет “Дани културе Рома у Војводини”.

Становање

У Општини Србобран не постоји типично издвојено ромско насеље, мада највећи број оних који се изјашњавају као Роми живи у делу насеља „Јамуре“, односно Блоку 36. Србобранско насеље звано „Јамуре“ постоји од 1920. године. Насеље формирају 4 улице у којим живи 280 Рома. Ромско насеље у Србобрану потпуности је опремљено инфраструктурном мрежом (асфалтирани пут, гасна, водоводна, електрична, телефонска мрежа и кабловска телевизија). У насељеном месту Надаљ такође постоји део насеља у којем претежно живи ромско становништво.

Ромске породице углавном користе скромне стамбене објекте које су у њиховом власништву, који су рађени етапно и дограђивани. Највећи број нема текућу воду у самим кућама што отежава процесе вођења домаћинства и одржавања хигијене, посебно када су породице вишечлане, са пуно деце или старијом особом. Последњих година ситуација сеубрзано мења, значајан је број оних који успевају да остваре минималан стандард битан за услове становања.

Млађе породице опремају своја домаћинства савременим покућством и уређајима те настоје да простор буде уредан и у складу са потребама савремене породице. Током 2010. реализована је израда Плана детаљне регулације за део Блока 36 – ромско насеље (поједностављена легализација) коју је финансирало Министарство животне средине и просторног планирања Владе Републике Србије.

Социјална заштита

Социјална заштита јесте организована друштвена делатност од јавног интереса која се обавља у циљу оснаживања грађана за самосталан и продуктиван живот у заједници, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености.

Циљеви социјалне заштите су:

1. Достицање или одржавање минималне материјалне сигурности и независности у задовољењу животних потреба грађана,
2. Омогућавање приступачности правима и услугама у социјалној заштити,
3. Изједначавање могућности грађана за самосталан живот и активно учешће у заједници,
4. Очување и унапређење породичних односа, подстицање породичне и међугенерациске солидарности,
5. Превенција и отклањање последица злостављања, занемаривања или експлоатације.

Услуге социјалне заштите дефинисане су као активности пружања подршке и помоћи грађанима и њиховим породицама ради побољшања, односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика, неповољних животних околности, као и развоја потенцијала за живот у заједници.

На овај начин дефинисан оквир обављања делатности јасно упућује да свако, под једнаким условима, остварује прописана права у домену социјалних давања и социјалних услуга.

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010-2013.

Када је социјална новчана помоћ у питању, припадници ромске заједнице учествују просечно, током године са око 32% у броју корисника овог права, што јесте повећан број у односу на проценат учешћа у укупном броју становника општине Србобран. Трансгенерацијски модел навике да се „прима и да сваком припада право на новчану социјалну помоћ,“ - запослени у Центру за социјални рад настоје да промене у став да је „Свако дужан да се стара о задовољењу својих животних потреба, те да је својим радом, приходима и имовином дужан да доприноси спречавању, отклањању и ублажавању властите социјалне искључености...“. У последње време запажа се промена приступа Рома у односу на сопствену социјалну улогу, радно су активнији у сезонским пословима, негују и планирају породицу и настоје да школују децу. Препозната промена подржава се кроз новчано давање – социјалну помоћ - како би се осигурало да ће основни ниво породичних потреба бити задовољен. Управо је зато проценат од 32% учешћа у укупном броју корисника социјалне новчане помоћи, афирмативан показатељ и значи активну, а не пасивну позицију Рома у коришћењу права.

И у осталим областима коришћења права, посебно када су деца и стари у питању с акцентом на припаднике ромске заједнице, Центар за социјални рад настоји да елиминира сваки пропуст како не би дошло до кршења права детета или других осетљивих група грађана. У ситуацијама недовољне родитељске компетентности, занемаривања деце или угрожености, деца из ромске заједнице смештају се у хранитељске породице, које се бирају на начин који најбоље задовољава укупне потребе деце. У општини Србобран постоји осам ромских хранитељских породица које су задовољиле критеријуме и обезбедиле нормативом прописане стандарде, чиме су деци обезбеђени најмање рестриктивни услови приликом смештаја, јер се одгајају у култури и средини која је оптимална. О толеранцији локалне заједнице на различитост по основу припадности најбоље говори податак да је 18 деце ромске националности смештено у породице које нису ромског порекла, да су деца окружена пажњом и љубављу, похађају редовно наставу и имају добру перспективу пред собом.

У организацији Центра за социјални рад и Црвеног крста организује се помоћ у природи (огрев, прехрамбени, одевни артикли) усмерена ка ромској популацији, при чему представници Рома партиципирају приликом доношења одлуке о дистрибуцији робе и сл.

Имајући у виду значај образовања као основе социјалног и друштвеног статуса, Центар за социјални рад у општини Србобран кроз програме које реализује последњих година перманентно ради на подизању опште информисаности и едукације Рома, посебно жена и младих. Основни циљ реализованих програма је едукација ромске заједнице о значају образовања и проналажење механизма за подршку породице и институција да образовање и васпитање за сву ромску децу крене на што ранијем узрасту.

Кроз све наведене активности Роми се мотивишу на преузимање одговорности за властите промене и побољшање статуса и стандарда живота.

Запосленост

Према подацима Националне службе за запошљавање око 200 Рома је на евиденцији незапослених, док је по увиду Радне групе за израду Локалног акционог плана за образовање Рома – најмање 5 Рома запослено (1 жена и 4 мушкарца). Највећи део радно способних а незапослених грађана ромске националности ради на сезонским пословима у пољопривреди, као помоћни радници у грађевинарству и на сакупљању секундарних сировина.

Образовање

Образовање и васпитање се у Србобрану одвија у оквиру предшколских и основношколских установа које се налазе у сва три насељена места и Гимназије која се налази у Србобрану.

У општини Србобран живи око 1300 деце узраста до 7 година. Од тог броја, око 90 деце је ромске националности (према подацима „КУД Ром“), а 15 ромске деце је 2009. године уписано у **Предшколску установу**.

Основну школу, школске 2009/2010. године, похађа 76 ученика ромске националности, и то у:

1. ОШ „Вук Караџић“ - 40 ученика (20 у редовној настави и 20 у специјалној настави), од тога 21 дечак и 19 девојчица,

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010-2013.

2. ОШ „Жарко Зрењанин Уча“ у Надаљу - 18 ученика, 10 дечака и 8 девојчица,
3. ОШ „Јован Јовановић Змај“ – 10, 5 дечака и 5 девојчица,
4. ОШ „Петар Драпшин“ Турија - 8 ученика, 5 дечака и 3 девојчице.

Сва деца ромске националности основношколског узраста похађају школу.

Средњу школу похађа 10 ученика - 5 девојчица и 5 дечака. Девет ученика путује у средње школе у другим општинама, а једна девојчица из општине Србобран похађа Гимназију „Светозар Милетић“. Гимназију похађа и један ученик ромске националности из општине Мали Иђош. Четворо од десет ученика који похађају средњу школу, похађа ШОСО „Милан Петровић“.

Тренутно у Општини Србобран један студент похађа **вишу школу** – мушког пола.

У основним школама се последњих година не спроводи настава из предмета ромски језик са елементима националне културе. Ранијих година настава се спроводила у три школе (ОШ „Вук Караџић“, Србобран, ОШ „Петар Драпшин“ Турија и ОШ „Жарко Зрењанин Уча“ Надаљ), а са реализацијом се престало из организационих разлога (недостатак предавача) и ниске мотивације ученика за похађање предмета. Ученици ромске националности углавном не говоре ромски језик, говоре српски, евентуално мађарски језик, који су им и наставни језици.

И поред проблема са којима се у току школовања сусрећу ромска деца, подаци из школа са територије општине указују на релативно позитивну слику успешности у савладавању захтева основношколског образовања. Наиме, 98% деце уписане у први разред основне школе заврши основно образовање у укупној популацији, а 70-75% ромске деце заврши основно образовање (Подаци на основу последњих десет школских година. Наведени подаци односе се на ОШ „Вук Караџић“ коју, процентуално, похађа највећи број деце припадника ромске националне заједнице. У осталим школама, према процени стручних сарадника, сви ученици завршавају основну школу.) За последњих 10 година, основну школу у редовној настави завршава 75% уписане деце, а у специјалној настави 73%.

У школама са проблеми образовања ромске деце покушавају превазићи индивидуалним приступом у раду, додатном наставом, појачаним корективним и саветодавним радом са ученицима и родитељима, те професионалном оријентацијом и мотивисањем за наставак школовања.

Локална самоуправа спроводи мере и појединачне акције са циљем подизања квалитета образовања ромских ученика. Општина Србобран обезбеђује путне трошкове за ученике ромске националности који похађају средњу школу (4 девојчице и 5 дечака) и у 2009. години обезбеђено је 366.290,00 динара за целу годину. Такође, обезбеђују се стипендије за студенте ромске националности (потребан је само доказ о пребивалишту на територији општине). У 2009. години је додељена једна стипендија. Износ стипендије био је 30% републичког просека зарада.

Током лета 2009. године реализован је пилот програм за децу предшколског узраста финансијски подржан од стране CARE International Србија и у сарадњи са Тимом за развој заједница³, КУД Ром и општином Србобран, са циљем превенције ране социјалне и едукативне запуштености и адекватне припреме за основношколско образовање. Већина деце, која су била укључена у пилот програм, наставила су да од септембра похађају Предшколску установу, а двоје деце уписано је у први разред. Као наставак програма, по посебном захтеву Основне школе „Вук Караџић“, 2009. године упућеном Локалној самоуправи, обезбеђена је набавка комплетног школског прибора за два ученика првог разреда.

Проблеми и препреке у образовању Рома

Проблем који у значајној мери опредељује напредовање ромске деце у школи односи се на предшколски развој ромске деце. Низак материјални, социјални и образовни статус родитеља утиче неповољно на рану когнитивну стимулацију, те ромска деца већ на касном предшколском узрасту почињу да заостају за општом популацијом по графомоторичком и језичком развоју, имају оскудан фонд општих знања, немају изграђен појам броја, перцептивних односа и сл. што у значајној мери неповољно утиче на њихов напредак у школи и доводи до заостајања или стагнирања. Без обзира на најчешће ниске резултате теста приликом уписа у први разред, у основним школама са

³ Пилот програм реализован је кроз пројекат „Оснаживање и интеграција Рома у Војводини“.

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010-2013.

територије општине Србобран свој ромској деци се даје иста шанса за похађање одељења редовне наставе, а потом се прате неколико година, уз индивидуални приступ у раду. Уколико нема адекватног напредовања, деца се упућују на преглед код Интерресорне комисије и најчешће бивају разврстана од стране стручњака у специјална одељења школе, а приликом тестирања показују ниске резултате, односно због едукативне и социјалне депривације у раном формативном периоду најчешће показују слику псеудоретардације, односно лаке менталне недовољне развијености.

Проблеми идентификовани у фокус групама са представницима Рома, ромском децом и родитељима, пре свега, сиромаштво, незапосленост, необразованост, недостатак подршке током школовања како у породици тако и у школи.

„Ми немамо мале, средње и велике проблеме, сви су једнако велики и не можемо их разврстати.“

(Родитељ, учесник фокус групе)

Незавидан материјални положај ромских родитеља и неопходност прављења приоритета у потребама породице доводи до тога да деца која похађају наставу немају школски прибор, уџбенике и нису у могућности да измирују новчана давања.

Најзначајнији разлози одустајања од школовања су неуспешност у школовању, односно вишеструка понављања разреда која доводе до престарелости и престанка обавезе похађања основне школе, немотивисаност, негативан став према образовању и изостајање подршке породице услед лоше материјалне ситуације. Такође, један део младих одустаје од школовања услед заснивања ванбрачних, ређе брачних заједница. Ромске девојчице значајно чешће напуштају школу због заснивања ванбрачне и брачне заједнице.

Сиромаштво, необразованост родитеља, недостатак подршке од стране родитеља, неразвијене хигијенске навике, неинформисаност, погрешан избор узора, али и предрасуде према Ромима, препознали су представници институција који су узели учешће на фокус групама као најзначајније препреке у образовању ромске деце.

Сиромаштво Рома у општини Србобран израженије је него сиромаштво осталих становника. Чешће су корисници права на социјалну новчану помоћ и осталих социјалних давања. Наведени фактори узрокују лоше здравствено стање, нередовност у похађању школске наставе и неузимање учешћа у едукативним дешавањима у локалној заједници. Недостатак мотивације и радна деангажованост модел су који се преноси на младе и доводи до стагнације, чинећи да се Роми осећају и препознају од стране нерома као „маргинализована група“.

Посебан проблем који је препознат у фокус групама је и сложен положај Ромкиња. Подизање и неговање већег броја деце и брига о домаћинству јесте задатак Ромкиња а тешко га је обављати адекватно ако се узме у обзир да често немају елементарне хигијенске и стамбене услове.

Препреке у приступу квалитетном образовању које погађају готово сву ромску децу су вишеслојне и дубоко укорене. Помаци у бољем приступу образовању могући су једино кроз системску, планску и координисану акцију свих сегмената друштва који се баве образовањем и положајем Рома.

IV ПРИОРИТЕТИ, ЦИЉЕВИ, МЕРЕ И АКТИВНОСТИ ЛАП;

Приоритет 1: Унапређење предшколског образовања и васпитања Рома

Специфични циљ: Виши степен припреме деце за школовање кроз предшколски програм

Мере/Активности:

- Укључивање ромске деце у ПУ на узрасту од 4 и 5 година
- Покривање трошкова боравка ромске деце у предшколским установама (ужина, дидактички материјал и хигијенски пакети)
- Информисање родитеља о значају и обавези предшколског васпитања

Специфични циљ: Побољшан приступ у раду са ромском децом

Мере/Активности:

- Појачана активност за увођење ромских асистената у општини Србобран
- Информисање и додатна едукација васпитача за рад са ромском децом и сарадњу са ромском заједницом
- Успостављање система за праћење и извештавање о укључености ромске деце у ПУ
- Праћење, анализа и извештавање о укључености ромске деце у ПУ

Специфични циљ: Повећана мотивисаност ромске деце за похађање ПУ

Мере/Активности:

- Организовање припреме за укључивање ромске деце у ПУ
- Обезбеђивање одласка на екскурзију за децу која редовно похађају ПУ

Приоритет 2: Унапређење основношколског образовања Рома

Специфични циљ: Свеобухватно укључивање ромске деце у основне школе

Мере/Активности:

- Едукација родитеља о значају основношколског васпитања и образовања
- Успостављање система за праћење и извештавање о укључености ромске деце у основну школу
- Праћење, анализа и извештавање о укључености ромске деце у основне школе

Специфични циљ: Побољшан квалитет образовног рада са ромском децом

Мере/Активности:

- Увођење асистената за подршку ромској деци у образовању
- Подршка увођењу продуженог боравка и укључивања ромске деце у продужени боравак
- Помоћ у учењу ученицима који имају слабија постигнућа (допунска настава и помоћ у учењу ван школе)
- Подршка у образовању деци која прелазе са разредне на предметну наставу кроз допунску наставу
- Подршка и реализација укључивања у образовање деци која су напустила школу кроз организацију разредних испита
- Припрема ромске деце за упис у средње школе

Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран, 2010-2013.

- Додатна обука запослених у ОШ за реализацију образовних програма усклађених са потребама ромске деце

Специфични циљ: Побољшан приступ основном образовању ромској деци и повећана мотивација деце за похађање основне школе

Мере/Активности:

- Финансирање ужине, дидактичког материјала и породичног хигијенског пакета деци која редовно похађају наставу
- Обезбеђивање средстава за летовање за ромску децу која су постигла најмање успех 4,00 на крају године и имају примерно владање
- Реализација посебних програма подршке у образовању ромским девојчицама
- Реализација школских активности и пројеката у којима активно учествују и ромска деца
- Координирана активност праћења похађања школе од стране ромске деце

Приоритет 3: Унапређење средњошколског образовања Рома

Специфични циљ: Пружање подршке ромској деци за упис у средње школе

Мере/Активности:

- Развијање и реализација посебног програма припреме ромске деце за упис у средње школе
- Информисање ученика о стипендијама и другим могућностима материјалне подршке и пружање подршке при конкурсима
- Информисање родитеља о значају школовања
- Професионална оријентација ромске деце ради избора адекватног усмерења у средњој школи

Специфични циљ: Побољшан школски успех и проценат завршавања СШ

Мере/Активности:

- Увођење асистента за подршку ромској деци у образовању
- Обезбеђивање путних трошкова за децу која путују до школе
- Организовање допунске/додатне наставе
- Обезбеђивање средстава за летовање за ромске ученике који су постигли најмање успех 4,00 на крају године и имају примерно владање
- Обезбеђивање уџбеника и школског прибора за ученике

Специфични циљ: Смањен степен одустајања ромске деце од школовања и повећана заинтересованост за наставак школовања

Мере/Активности:

- Реализација школских активности и пројеката у којима учествују и ромска деца
- Професионална оријентација ромске деце
- Реализација посебних програма подршке у образовању ромским девојчицама
- Информисање и укључивање деце и младих који нису похађали или су напустили средњу школу о могућностима наставка школовања
- Координирана активност праћења похађања школе од стране ромске деце

Приоритет 4: Повећање информисаности и оснаживање ромске заједнице

Специфични циљ: Оснаживање ромских породица

**Локални акциони план за образовање Рома у општини Србобран,
2010-2013.**

Мере/Активности:

- Направити и ажурирати базу података Рома са потребним подацима о условима становања и социо-економском статусу
- Обезбеђивање уџбеника и школског прибора за ученике
- Развој програма за оснаживање Рома за запошљавање и самозапошљавања

Специфични циљ: Јачање мотивације и спремности родитеља за пружање подршке деци у образовању

Мере/Активности:

- Информисање родитеља о могућностима и правилима остваривања права у социјалној заштити
- Едукација и сарадња са родитељима у циљу праћења успеха деце у школи и пружања подршке деци у образовању
- Укључивање родитеља ромске деце у Савет родитеља школе (у школама које похађа више од 20 ромске деце)

Специфични циљ: Јачање капацитета ромске заједнице за учешће у креирању локалне политике и програма за подршку Ромима

Мере/Активности:

- Укључивање младих и одраслих Рома у програме неформалног образовања (информатика, школа за родитеље, здравствено образовање, превенција болести зависности, програми ненасилног решавања конфликта за децу и одрасле и др.)
- Реализација програма информисања и едукације Рома за учешће на конкурсима локалне самоуправе и др. институција и пружање подршке у реализацији програма/пројеката

Приоритет 5: Поштовање разлика и мултикултуралности

Специфични циљ: Развијање образовног система заснованог на толеранцији и интеркултуралним вредностима

Мере/Активности:

- Развијање осетљивости професионалне јавности и друштвене заједнице за образовне потребе Рома
- Упознавање наставног особља са културом и традицијом Рома
- Увођење ромских асистената у образовне установе

Специфични циљ: Подршка развоју културног идентитета Рома

Мере/Активности:

- Промоција културе и традиције Рома у јавности
- Подршка раду ромских културних друштава

За успешну реализацију ЛАП неопходно је основати координационо тело за његову реализацију и праћење (мониторинг). Такође, потребно је да се посебно развију и буџетирају једногодишњи локални акциони планови за 2011., 2012. и 2013. годину и да се као такви усвоје у СО Србобран. Предлоге буџета за сваку наредну годину треба доносити у септембру месецу, како би се обезбедило да на време буду испланирани и усвојени од стране СО Србобран.

ПЛАНИРАНА ПОТРЕБНА СРЕДСТВА
ЗА ПЕРИОД ОД СЕПТЕМБРА 2010. ГОДИНЕ ДО КРАЈА 2010. ГОДИНЕ

За реализацију мера и активности предвиђених Локалним акционим планом за образовање Рома у општини Србобран, током периода 1. септембар 2010. – 31. децембар 2010. године, потребно је обезбедити укупна средства у износу од 902.600,00 динара.

Део средстава предвиђен је у буџету општине Србобран, док је један део је потребно додатно обезбедити.

Планира се да се осим из буџета општине Србобран средства обезбеде и од других субјеката (републички и покрајински буџет, донације и сл.).